

Informe per a la gestió del multilingüisme a la Universitat Jaume I de Castelló

**Àrea de Promoció Lingüística
Servei de Llengües i Terminologia**

Maig de 2008

Índex

	Pàgina
1. Exposició de fets	3
2. Fonaments normatius	4
3. L'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)	5
4. La docència en anglès a la universitat Jaume I	5
5. Actuacions principals	6
5.1. Incorporar el compromís social amb la llengua com a estil UJI	6
5.2. Fixar objectius de docència en català i en anglès	7
5.3. Fixar criteris d'ús de les llengües	8
5.4. Informar l'estudiantat sobre les llengües de la docència a l'UJI	8
6. Propostes	8
6.1 Propostes generals	9
6.2 Propostes específiques	9
6.2.1. Quant al Servei de Llengües i Terminologia	9
6.2.2. Quant al multilingüisme	9
6.2.3. Quant a l'acolliment lingüístic	9
6.2.4 Quant al català a la UE	10

Òrgan que sol·licita l'informe: Consell de Direcció del Servei de Llengües i Terminologia

Òrgan que emet l'informe: Àrea de Promoció Lingüística

Assumpte: la gestió del multilingüisme a l'UJI

INFORME

1. Exposició de fets

El passat dia 2 d'abril de 2008 el Consell de Govern va aprovar dos documents de molta importància per al futur dels estudis a la Universitat Jaume I. D'una banda les Directrius generals pròpies per a l'elaboració de plans d'estudis oficials de grau de la Universitat Jaume I conforme al RD 1393/2007, i de l'altra banda la Proposta de document d'estil de l'UJI.

El primer document, que té com a finalitat "dissenyar i promoure la nova oferta acadèmica de l'UJI", és una concreció i una adaptació del Model educatiu de l'UJI aprovat pel Claustre el 5 de novembre de 2007, model que s'estructura al voltant de vuit eixos: model orientat a l'aprenentatge i centrat en l'estudiantat, tecnologies de la societat de la informació, formació al llarg de la vida, multilingüisme, internacionalització, mobilitat i ocupabilitat, compromís social, l'estil en l'oferta formativa i educativa i garantia de qualitat

El segon document, *Proposta de document d'estil de l'UJI*, defineix aquelles característiques específiques, identificadores des de l'exterior, diferenciadores: "la llengua estrangera, la informàtica i el humanitarisme, ciutadania europea i coneixement d'altres cultures des de diferents perspectives."

I hi afegeix:

"Per a la llengua estrangera, en els nous plans, les comissions que ho consideren adient podran incloure un idioma estranger, donant-li un tractament de llengua d'especialitat, per tal d'afavorir el coneixement i ús adequat de la llengua i la seua utilització en el futur laboral de l'estudiantant. Al marge dels plans, i sense còmput de crèdits per als alumnes, podria haver-hi docència de llengües estrangeres per tal de pal·liar dèficits. Si la titulació opta per incloure l'idioma estranger, seria preferentment una matèria de formació bàsica de 60 crèdits que d'aquest caràcter han de tenir les titulacions (art. 12.5 RD 1393/2007).

Per a generar actituds, a més de l'eventual assignatura anterior en llengua estrangera, cal establir com a estil la necessitat que els alumnes cursen un mínim del 5% de crèdits en llengua estrangera (per exemple, Erasmus, elaboració del treball de fi de grau, assignatures impartides totalment o parcialment en llengua estrangera, pràctiques externes a l'estranger). Sense ignorar els problemes de finançament, en el cas d'assignatures que es poden impartir en una altra llengua haurien de tenir un reconeixement de docència de qualitat, amb transcendència en la dedicació del professorat."

El *Model Educatiu de l'UJI* en l'apartat 4. Multilingüisme, assenyalava: "...En aquest sentit s'ha de procurar la promoció activa de la docència en anglès i l'augment de l'oferta formativa en altres llengües d'interès científic i social, com ara el català¹, el francès, l'alemany, el portuguès o el romanès". I, a continuació: "el model educatiu ha de consolidar la formació en valencià, llengua pròpia i oficial de l'UJI i fomentar la seua extensió i ús en els àmbits docents i administratius".

2. Fonaments normatius

Els Estatuts de la Universitat estableixen:

Article 5

Són finalitats de la Universitat Jaume I al servei de la societat:

a. Dedicar especial atenció a l'estudi i desenvolupament de la cultura, la ciència i la tècnica de la Comunitat Valenciana, partint de l'entorn històric, social i econòmic en què es troba inserida aquesta Universitat.

f. Impulsar el multilingüisme en el marc de la docència i la investigació.

i. Potenciar el coneixement i l'ús de la llengua pròpia, valencià segons l'Estatut d'Autonomia, atenent la seua consolidació i plena normalització en tota la comunitat universitària.

l. Promoure la inserció en la comunitat científica internacional del seu personal i promoure també l'intercanvi d'estudiants i estudiantes en programes d'àmbit supranacional.

Article 102

5. Amb l'informe previ de la comissió assessora que tinga competències per a professorat, el Consell de Govern ha d'aprovar anualment la relació de llocs de treball del personal docent i investigador distribuïda per categories i departaments, tenint en compte les necessitats docents i investigadores establertes pels centres i departaments, així com la consolidació de la llengua pròpia, i les de promoció del personal docent i investigador dins dels recursos disponibles.

---

¹ La inclusió del català en aquest grup de llengües deu ser un error de redacció. Altrament significaria que el català té l'estatus institucional que tenen les llengües estrangeres, en un nivell inferior a l'anglès, com el romanès o el portuguès, o bé que no mereix la seua *promoció activa* o que és *una altra* llengua d'interès científic i social.

3. L'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)

L'any 2010 és la data fixada per a la convergència amb la resta d'universitats europees en un espai comú d'educació superior.

El Projecte Tuning 2 assenyala, entre les competències genèriques que ha d'assolir l'estudiantat en el primer cicle, la capacitat per fer una presentació oral i escrita en la seua llengua. Situa en el segon cicle el coneixement d'una segona llengua. I en el tercer cicle ubica la competència per apreciar la diversitat i multiculturalitat. No obstant aquesta generalitat, els descriptors també situen el coneixement d'una segona llengua en titulacions de cicle curt i diverses titulacions la situen ja en el primer cicle.

L'estudiantat ha de conèixer, doncs, com a mínim, dues llengües: la pròpia i una llengua estrangera en totes les titulacions. Encara més, diverses reunions d'experts de la Unió Europea han recomanat el coneixement d'una tercera llengua, de manera que "no sols l'anglès" siga la llengua estrangera emprada.

En el cas particular que ens ocupa, el de la nostra universitat, l'exigència de coneixement s'hauria de referir a tres llengües: català, castellà i una llengua estrangera. Si no es fera així, es podria caure en la paradoxa que per acabar els estudis universitaris es demanaren uns coneixements d'anglès i, en canvi, no es demanaren aquests coneixements de català.

4. La docència en anglès a la Universitat Jaume I

El Consell de Govern, doncs, seguint les recomanacions de la Comissió d'Estil, ha marcat uns objectius concrets per a la docència en llengua estrangera. Pel que fa a la llengua estrangera es diu que "cal establir com a estil la necessitat que els alumnes cursen un mínim del 5% de crèdits en llengua estrangera. I, atès l'esforç que suposarà al professorat impartir classe en una llengua estrangera, aquest professorat "hauria de tenir un reconeixement de docència de qualitat, amb transcendència en la dedicació del professorat".

És important fixar-nos en la preposició "en" que s'hi escriu per referir-se al mínim de crèdits que els alumnes han d'haver cursat quan acaben la carrera. Són crèdits "en" llengua estrangera i no "de" llengua estrangera. En l'actualitat en quasi totes les titulacions es cursen crèdits "de" llengua anglesa, que van dels 4,5 crèdits de les diplomatures o enginyeries tècniques als 6 crèdits de les titulacions de cicle llarg. Fins i tot es pot aprofundir en algunes titulacions amb assignatures optatives que tracten aspectes aplicats de la llengua anglesa.

Actualment s'imparteixen "en" llengües estrangeres el 0,2% dels crèdits (27,08 crèdits). És a dir: 10 professors imparteixen alguna assignatura o part d'assignatura en llengües estrangeres. I, més concretament, 8 professors imparteixen el 0,17% d'assignatures en anglès (22 crèdits). Finalment, 2 professors fan, igualment, alguna assignatura o part d'assignatura en alemany, 4,98 crèdits (el 0,03%). En aquest còmput no s'han sumat

aquelles assignatures que es fan obligatòriament en la llengua de l'assignatura que s'ensenya (per exemple: llengua anglesa, llengua alemanya, etc.).

La Comissió d'Estil, per arribar a eixe còmput, per part de l'alumne, del 5% de crèdits en llengua estrangera, proposa que hi compten les estades Erasmus, l'elaboració del treball de fi de grau en llengua estrangera, les assignatures impartides totalment o parcialment en llengua estrangera, o les pràctiques externes a l'estranger.

És indubtable que per a aconseguir aquesta fita cal una planificació dels recursos econòmics i humans, del professorat, que impartirà la docència en anglès. Cal establir, a més, uns requisits lingüístics en l'àmbit acadèmic per poder donar les classes en anglès.

Ara bé, aquesta fita de docència en anglès no s'ha d'aconseguir a costa de la docència en valencià. La docència en valencià pot eixir perjudicada si no es posen els mitjans necessaris perquè això no passe (contractacions, substitucions, formació, etc.)

La raó per fer aquesta afirmació es basa en la constatació que una part important del professorat susceptible de fer docència en anglès fa actualment les classes en valencià. Per exemple, dels 18 professors que actualment estan rebent formació en anglès en nivells avançats (English for Academic Purposes, C1 Advanced o el Lower Intermediate-2a part), 11 professors, més de la meitat, el 61'1% fa classes en valencià.

La fita proposada pel Consell de Govern no és una fita impossible ni desorbitada, però s'ha de partir del coneixement de la realitat i de la situació actual de coneixements del professorat i també, no ho oblidem, dels coneixements de l'estudiantat de l'UJI.

Cal establir, en definitiva, les condicions prèvies, els conceptes essencials i les regles bàsiques que han de regular la interacció a les classes, i s'han de fixar uns criteris d'usos lingüístics en la docència.

Per a això cal, a més, consultar la Comissió de Política Lingüística que, entre les seues funcions té "proposar (als òrgans de govern) actuacions i concretar activitats per promocionar l'ús i aprenentatge d'altres llengües (a més del valencià)".

5. Actuacions principals

En primer lloc es constata la manca d'orientacions pel que fa a la política lingüística universitària per afrontar els reptes que se'ns presenten de cara a la integració europea. La docència en valencià i la política lingüística en general hauria de ser considerada una prioritat que cal resoldre amb urgència, claredat, contundència i el màxim consens possible pel Consell de Direcció de la Universitat.

S'ha d'aprofitar el moment actual per replantejar-se les funcions de les llengües a la Universitat, amb la introducció de l'anglès. Si es fa correctament, això pot servir per refermar la funció del valencià: front a la dicotomia valencià-castellà, el valencià podria esdevenir llengua comuna en una universitat plurilingüe.

5.1. Incorporar el compromís social amb la llengua com a estil UJI

Un dels vuit eixos que incorpora el Model educatiu de l'UJI és el *compromís social*, com s'ha assenyalat al primer punt de l'Informe. Aquest compromís, aquesta funció social de la Universitat, sols té sentit si està arrelada en la nostra societat, en les comarques de Castelló, en la nostra àrea lingüística, si es vol. En això s'haurien de sentir identificats els universitaris. I com a component indestriable de la societat està la llengua i cultura pròpies. Si la comunitat universitària no es reconeix en la seua llengua i en la seua cultura difícilment podrà compaginar una política lingüística multilingüe.

És això el que li dóna a la Universitat un valor afegit, i el que li dóna un "estil" propi, singular, per tal d'aportar-lo a un espai europeu cada vegada més conformador. I, en definitiva, el que hauria de diferenciar la Universitat i fer que no siga una universitat provinciana, en el sentit de ser com les d'altres províncies de l'estat.

5.2. Fixar objectius de docència en català i en anglès

Diverses vegades s'ha insistit des del Servei de Llengües i Terminologia en la necessitat de determinar uns percentatges suficients en l'ús de la llengua pròpia en la docència. Fins i tot s'han proposat xifres concretes (vegeu el document [Propostes per augmentar la docència en valencià entre el professorat](#), de l'any 2005), que anaven complementades amb tot un seguit de mesures incentivadores en la investigació, publicacions, productivitat, etc.

Caldria, doncs, atesa la situació del moment actual, fixar uns percentatges mínims, uns objectius d'increment de docència en valencià. I tenim instruments per això. Entre d'altres, l'article 102.5 dels Estatuts, que diu que per a aprovar la RLT anual del PDI cal atendre, entre altres coses, a "la consolidació de la llengua pròpia" en la docència.

Ara hi tornem a insistir, tenint en compte que l'objectiu d'assolir un ensenyament normalitzat en català (és a dir: arribar al fet que el català siga majoritari en la docència, o, si més no, igual que el castellà) es molt llunyà i es pot allunyar més encara si no es prenen mesures efectives per a la seua consolidació i el seu increment.

En eixa línia teòrica, als cicles fonamentals (grau), fóra convenient, per exemple, un ús de la llengua pròpia àmpliament majoritari. I en els cicles superiors (màster i doctorat o postgrau) aquest percentatge podria oscil·lar dins unes xifres equilibrades d'ús de la llengua pròpia i d'altres llengües, procurant que el català fóra també majoritari. Entenem que això encara és parlar utòpicament, quan ens movem en xifres del 19% de docència en valencià en els actuals primer i segon cicle i del 9% en el tercer cicle.

Pel que fa a l'anglès, una vegada establert que els alumnes han de cursar el mínim del 5% dels crèdits en aquesta llengua, cal establir el nombre de professors, d'assignatures i els requisits que han de tenir aquests professors. El mateix caldria aconseguir pel que fa a objectius i coneixements de català.

5.3. Fixar criteris d'ús de les llengües

El català és alhora llengua oficial de la Universitat i també llengua pròpia de l'ensenyament d'acord amb el marc legal general. Però aquest fet contrasta amb la pràctica de deixar l'elecció de la llengua al criteri individual del professor. S'ha de tenir en compte que a la Universitat Jaume I no hi ha "línies" lingüístiques o itineraris per estudiar en valencià o castellà.

No obstant això, o precisament per això, pot passar que un estudiant faça canviar de llengua a un professor. Aquest fet actual, pel que fa al valencià, caldria que tinguera ara i aprofitant l'ocasió, una regulació explícita amb la introducció de la docència en anglès.

Caldrien, doncs, uns criteris d'ús de les llengües en la docència (també en els aspectes administratius) que donaren seguretat a l'hora d'emprar-les i que situaren a cada llengua en l'estatus institucional que li pertoca.

5.4. Informar l'estudiantat sobre les llengües de la docència a l'UJI

És bàsic que aquells estudiants, tant els de la resta de l'estat com els estrangers, que han de venir a la Universitat Jaume I coneguen la realitat lingüística i cultural de les nostres comarques, del País Valencià i de la Universitat. Aquests coneixements s'han de presentar com un factor positiu per enriquir més les seues competències lingüístiques i les seues possibilitats de treball.

Per tant, cal que l'Oficina de Cooperació Internacional i Educativa i els diversos programes d'intercanvi incrementen i milloren la informació dels nostres usos lingüístics i que els estudiants de la resta de l'estat o de fora de l'estat sàpiguen que es poden trobar amb classes en valencià, en castellà i amb un percentatge de docència en anglès.

I, en eixa línia, el Servei de Llengües i Terminologia hi col·labora mitjançant els lectorats a universitats estrangeres, cursos intensius de comprensió oral i escrita, etc., tot i que encara queden altres fórmules que es podrien desenvolupar o explorar conjuntament en l'apartat de l'acollida lingüística.

6. Propostes

És indubtable que d'aquesta anàlisi es deriva la conveniència que la política lingüística de la Universitat ha de ser una, planificada i unificada, per a totes les llengües, el català inclòs. Per a això caldria que eixes línies d'actuació es portaren endavant des d'un Vicerectorat de Política Lingüística, i, en el cas de la docència, conjuntament amb el Vicerectorat de Professorat. Això sols serà possible si hi ha un consens entre les diverses instàncies i òrgans universitaris i aquests s'hi impliquen en aquesta tasca.

Les Conclusions de la Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris de la Xarxa Vives, celebrada a la Universitat de les Illes Balears l'any 2004, adaptades a la Universitat Jaume I, poden ser una finalització adient a aquest Informe. Per això es fan les següents

6.1. Propostes generals

1. El català ha de ser la llengua d'ús normal en els estudis de grau. El multilingüisme que hi puga haver a partir d'aquests estudis en el nou marc europeu universitari s'ha de gestionar sense perjudici de la llengua pròpia.
2. Els currículums dels estudiants han d'incloure el foment de les habilitats de comunicació oral i escrita en la llengua pròpia i en llengües estrangeres.
3. El Servei de Llengües i Terminologia ha de donar suport tècnic a les necessitats derivades de l'EEES, i la Universitat l'ha de proveir dels recursos necessaris.
4. La Universitat Jaume I ha de tenir un Pla de política lingüística, per tal de donar compliment a aquests objectius, i el Servei de Llengües i Terminologia ha de participar en la seua elaboració i execució.
- 5.- S'ha de crear un vicerectorat de Política Lingüística que planifiqui i done solucions de manera unificada a les necessitats multilingües de la docència, la investigació i l'administració.

6.2. Propostes específiques

6.2.1. Quant al Servei de Llengües i Terminologia

1. Cal potenciar el Servei de Llengües i Terminologia, amb recursos humans i econòmics, com a òrgans de gestió dels usos multilingües de la Universitat Jaume I.
2. El Servei de Llengües i Terminologia ha de treballar en recursos per a activitats presencials i no presencials, amb l'aprenentatge del català i de les altres llengües.
3. Aquest treball del Servei de Llengües i Terminologia en l'àmbit del multilingüisme, per garantir textos i material didàctic, ha de permetre potenciar el català i afavorir alhora l'aprenentatge de llengües.

6.2.2. Quant al multilingüisme

1. En el context creixent de multilingüisme, el català ha de ser la llengua preeminent i de referència, la llengua de funcionament de la institució i la llengua d'ensenyament majoritària.
2. La formació lingüística s'hauria d'incloure en els plans d'estudis.
3. Multilingüisme no significa presència hegemònica de l'anglès.

6.2.3. Quant a l'acolliment lingüístic

1. La informació que han de rebre sobre la presència de la llengua catalana a la universitat s'ha de presentar en positiu i com un valor afegit a la seva formació.
2. S'han de refermar els programes d'aprenentatge de la llengua, especialment a les universitats d'origen.
3. S'han de programar activitats d'acolliment lingüístic per als estudiants nous.

6.2.4. *Quant al català a la UE*

1. Des de l'àmbit universitari, s'ha de defensar la presència de la llengua catalana dins la UE.
2. El català ha de constar en la documentació acadèmica que es genere arran de la implantació de l'EEES, per exemple en el suplement al títol, juntament amb l'anglès.

Maties Segura Sabater
Àrea de Promoció Lingüística
Servei de Llengües i Terminologia

Castelló de la Plana, 20 de maig de 2008